

Arbejde mod frihed

Arbejde mod frihed.

16 mm farve, 35 min.

Produktion: Den danske filmskole ved Jacob Eriksen, 1980

Instruktion: Anne Wivel

Manuskript: Arne Bro og Anne Wivel

Foto: Ulla Boje Rasmussen

Lyd: Erik Bjergfelt

Klip: Rumle Hammerich

Instruktørass.: Arne Bro

Fotoass.: Dan Laustsen

Konsulent: Hans-Henrik Jørgensen

Medvirkende: Ole Andersen, Benny Nikolajsen, Peter Olsen

Udlejning: Statens Filmcentral og Dansk Filmcentrum

Redaktion af pjecce: Anne Wivel

Denne pjecce, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis til brug i forbindelse med forevisning af filmen. Henvendelse til Statens Filmcentral, Vestergade 27, 1456 København K, eller Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, Århus C.

Lay-out: John Ovesen. Trykt hos Frede Rasmussen, København. Udgivet af Statens Filmcentral, 1983.

Speakertekst til

Arbejde mod frihed

Stedet hedder Vridsløse.

Det er et lukket fængsel.

Her var jeg på besøg i 6 dage.

Her fik jeg lov at se en del – men ikke det hele.

Her er 160 mand låst inde.

4 af dem på livstid, dvs. hele livet.

Medmindre de benådes.

De fleste har været her før og resten skal komme her igen.

Da vejen til frihed går gennem arbejde,
udfører fangen 40 timers arbejde om ugen
til 2 kroner og 70 øre i timen.

Eller han kan vælge at gå i skole.

Det får han færre penge for.

Hvis han ikke vil arbejde eller gå i skole

bliver han straffet med isolation.

Her er han helt alene.

Der smadres en celle om ugen i danske fængsler.

Fritiden er drømmenes tid.

Medicinvognen ruller dagligt gennem gangene,
men stesolid og truxal duer kun
til de tungeste drømme.

120 mand tager hver dag mod denne medicin.

Men får de noget at vide om dens virkning
på deres sjæle og kroppe?

Og der bliver brug for stærkere midler.

Heroin. Amfetamin.

De høje og hurtige drømme.

Der drømmes mere og mere i danske fængsler.

Stofferne hertil er dyre,

Pengene skal skaffes,

Da man ikke kan sælge sin arbejdskraft til en pris,

der står i forhold til prisen på stofferne

går fangernes tid med at finde ud af,

hvad man så kan sælge.

Nogen sælger sig selv.

Det er et spørgsmål om tid.

Og her er masser af tid.

Således bliver 120 afhængige, mens 40 går fri.

I fængslet så jeg næsten ligeså mange betjente
som fanger.

En betjent er et menneske

med en blank straffeattest.

Hvis arbejde det er at holde ro og orden.

Gennem de besøgendes endetarm
transporteres stofferne ind.

Er denne dosis en garanti for freden i fængslet,
dvs. betjentenes sikkerhed på arbejdspladsen?

Er det på grund af denne dosis

de fleste fanger står hver for sig

og drømmer på værkstederne i stedet for vågne

at vælge den skole de hidtil er blevet snydt for?

Er det denne dosis

der garanterer narkotikamarkedets eksistens,
dvs. de store hajers evige forråd
af små fisk?

Lederne får løn af staten for at have ansvaret,
men i disse tider afgiver de frivilligt
mere og mere af det til betjentene.
Og således bliver det betjentenes ord,
der afgør hvornår en fange skal løslades på prøve.

Et sted i regulativet for betjente står skrevet
at fangerne bør gøres til frie arbejdere.
Time efter time
dag efter dag
venter de
på forvandlingen.

Anne Wivel
(1980)

Sådan er straffesystemet bygget op

Af Knud Buchardt

Det koster over 630 kr. om dagen at have en fange siddende i et lukket fængsel.

I danske fængsler sidder folk, som var fyldt 15 år den dag, de begik noget strafbart. Straffeloven siger nemlig: »Handlinger, begået af personer under 15 år, straffes ikke.« I stedet henvender politiet sig til socialforvaltningen i lovovertræderens kommune. Meget ofte er der brug for støtte til lovovertræderen og hans/hendes familie, og den skal forvaltningen prøve at give.

Den mildeste straf, man kan få, er en ADVARSEL. Man kan f.eks. slippe med en advarsel for at have haft en lille smule hash til eget brug. Og man kan i en færdselssag få en advarsel, hvis dommeren synes, at forseelsen er for lille til en bøde. BØDEN er normalt det første trin på straffestigen.

Næste trin er HÆFTESTRAF, som skal afsones i et åbent fængsel eller i et af landets arresthuse. De allerfleste hæftestraffe uddeles til spritbilister. Og til ganske unge lovovertrædere.

Derpå følger en BETINGET DOM. Enten er den skyldige ikke før blevet dømt, eller også mener dommeren – på trods af måske flere betingede domme – at personen bør have endnu en chance for at vise, at han/hun i fremtiden kan »holde sig på måtten.«

80 pct. vender tilbage

Gennem lovgivningen forsøger Folketinget at sætte så få mennesker som muligt i fængsel. Der skulle også bygges endnu flere og ret store fængsler, hvis der ikke blev afsagt så mange betingede domme. Desuden beslutter anklagemyndigheden ofte, at der skal ske et TILTALEFRAFALD, navnlig i tilfælde, hvor lovovertræderne er meget unge. Når en ung dreng eller pige slipper med et tiltalefrafald, er det ofte ledsaget af en betingelse: Myndighederne vil have kontakt i et stykke tid med den unge, og det sker ofte ved, at der tildeles en personlig rådgiver.

Betingelsen i den betingede dom er som regel, at den dømte i de næste to år skal afholde sig fra noget som helst strafbart. Ellers risikerer man at skulle afsone en straf, plus straffen for den nye lovovertrædelse.

Statistikken fortæller, at ca. 80 pct. af de mennesker, som har siddet i fængsel, »vender tilbage« til fængslet på grund af ny kriminalitet. Dette er en af grundene til, at en straf ved navn SAMFUNDSTJENESTE blev indført i 1982. En dom på samfundstjeneste er et tilbud: I stedet for at blive spærret inde kan den dømte »afsone« ved at udføre et arbejde i et bestemt antal timer i sin fritid. Arbejdet skal i regelen foregå i en eller anden offentlig institution, men denne straffeform er endnu ny og uprøvet. Den kan kun bruges i forholdsvis små straffesager. Endnu er kun ret få blevet dømt til at udføre SAMFUNDSTJENESTE.

De lukkede fængsler

Når den ikke gøres betinget, skal en FÆNGSELSDOM afsones i et statsfængsel eller i et af de ialt 45 arresthuse. Fængselsvæsenet – Direktoratet for Kriminalforsorgen – afgør, om dommen skal afsones i et lukket fængsel (også arresthus) eller i et åbent fængsel. Der er seks store, lukkede fængsler. De er omgivet af mure og overvåges med TV og elektroniske alarmer.

Disse fængsler er Vestre fængsel i København, landets største varetægtsfængsel (d.v.s. for arrestanter, hvis sager ikke er afgjort). I København findes også Politigårdens fængsel og et lille fængsel på Blegdamsvej. De tre kaldes under eet for Københavns fængsler.

De andre lukkede anstalter er Vridsløselille, Herstedvester, Horsens, Nyborg og Ringe. Med undtagelse af det moderne fængsel i Ringe er disse fængsler bygget i forrige århundrede. De er barske og trøstesløse at være i, og de er så forældede, at intet forsøg på modernisering har kunnet mildne den dystre fængselsatmosfære.

Såvel fængsler som arresthuse er i dag fyldt op med fanger. I 1982 beregnede fængselsvæsenet, at der burde skaffes plads til endnu 500 fanger, og allerede året forinden havde man, bl.a. ved at tage nedlagte fængsler i brug igen, skaffet 400 ekstra pladser. Alligevel er der en kæmpekø af dømte, som må vente på at komme ind og få deres straf overstået. I slutningen af 1982 talte køen over 5.000.

Nogle flygter, men...

Nogle fanger flygter fra de lukkede fængsler eller går deres vej fra de åbne. Nogle misbruger deres udgangstilladelser (orlov, besøg, undervisning o.s.v.) til at begå nye ulovligheder. Mange mennesker tror, at mange flygter, og at mange misbruger deres tilladelser til udgang.

Men det samlede flugttal i 1981 var 463 – mens 130 gjorde

mislykkede forsøg på at slippe ud før tiden. Samme år var det gennemsnitlige, daglige beboerantal i fængslerne 3.500.

Om fangernes misbrug af udgang siger statistikken, at 0,7 pct. misbrugte den til at begå ny kriminalitet. Det er 159 tilfælde ud af 23.256 udgangstilladelser. (Kriminalforsorgens årsberetning for 1981).

Ved siden af de traditionelle fængselsstraffe findes domme om FORVARING. Den bruges over for folk, der anses for at være til fare for andre mennesker. Der er typisk tale om voldsmænd og voldtægtsforbrydere, som gentagne gange har vist sig at være meget farlige. De psykiatriske læger og domstolen skal afgøre, hvornår en person i forvaring kan løslades. Denne straf anses for at være den værste, netop fordi den er tidsubestemt. Endelig kan domstolene dømme til behandling, hvis lovovertræderen er sindssyg eller åndssvag. Dommen vil lyde på behandling på et psykiatrisk hospital eller en åndssvageinstitution.

Det er især forbrydelser i forbindelse med voldshandlinger, som bliver afsonet i de lukkede fængsler. Her sidder henved halvdelen af fangerne.

Et dyrt system

I nogle tilfælde løslades de efter afsoning af den halve tid, men det normale er, at man sidder i to trediedele af straffetiden. Man kan tidligst blive løsladt efter to måneders afsoning.

Hvis ikke fangen benådes for en del af straffen (i enkelte tilfælde for hele afsoningen), f.eks. på grund af alder eller alvorlig sygdom, vil løsladelsen før tiden være en prøveløsladelse. Når prøveløsladelsen sker, eller hvis man er idømt en betinget dom eller sluppet med et tiltalefrafald, kommer man ofte under tilsyn. Gennem en årrække har myndighederne opbygget »Kriminalforsorgen i frihed.« En stor del af kriminal-

forsorgens personale er beskæftiget her. De optræder bl.a. som personlige rådgivere for lovovertræderne, der ofte har stærkt brug for hjælp til at finde bolig og arbejde og i det hele taget behøver støtte til at begå sig i samfundet uden for fængselssystemet. De personlige rådgivere udfører tit et meget stort og vanskeligt arbejde. I 1982 arbejdede Kriminalforsorgen med over 3.000 tilsyn.

Fængselssystemet er dyrt. I de lukkede fængsler er den daglige udgift pr. fange over 630 kr. Det koster betydeligt mindre for de åbne fængsler, og billigst er det i provinsens arresthuse: Ca. 330 kr. pr. dag pr. fange. Disse udgifter, driften af fængslerne og personalets lønninger løber for tiden op i mere end 600 millioner kr. om året.

Knud Buchardt er journalist.

Forråelsens væksthus

af Ida Koch

Fængslet er et minisamfund, et lille karikeret spejl af det store samfund – en karikatur, hvor især de grumeste sider er overdimensioneret: undertrykkelse, magthierarki, klikedannelser, udnyttelse, mobning og forråelse. Og smålighed.

Denne beskrivelse gælder såvel strukturen som de menneskelige relationer fanger, personale og de to grupper imellem.

En fængselsstraf er en frihedsberøvelse. Frihedsberøvelse betyder, at en person (imod sin vilje) indespærres i en given tid på et bestemt sted. Man berøver personen sin frihed.

Frihedsberøvelsen betyder imidlertid i praksis langt mere. Den betyder berøvelse af ansvar, indflydelse på egen situation og handlemulighed, berøvelse af normal mellemmenneskelig kontakt, berøvelse af normalt samvær med pårørende, berøvelse af tilknytning til arbejdsmarkedet osv. osv.

Frihedsberøvelsen medfører tab af væsentlige kvaliteter ved et normalt liv og tab af det indhold, der er grundlaget for en identitetsfølelse og udvikling.

Frihedsberøvelse betyder savn og tab.

Savn efter det, man er berøvet. Tab af det, der mistes undervejs: f.eks. ægtefælle, børn, selvfølelse og selvværd, ansvarlighed, følelsesmæssig og seksuel handlekraft.

Kriminalforsorgen har forlængst forladt behandlings- eller resocialiseringsoptimismen. Det er entydigt påvist, at ingen bliver bedre mennesker eller mere velegnede til at klare samfundets krav ad legal vej ved at komme igennem et fængselsophold, tværtimod. Frihedsberøvelsen skader, ikke blot fordi man lærer ikke at kunne tage ansvar, at man ikke

duer til noget, ikke indgyder tillid, ikke er en opgave voksen, ikke er moden til at bestemme over eget liv, men også fordi strukturer og samværsformer fremmer de dårligste, mest destruktive sider hos de pågældende mennesker.

Tilværelsen som fange er, på trods af de påtvungne samvær, en ensom tilværelse. Der er ikke plads til åbenhed, fortrolighed og ærlighed. Man mistænkeliggør hinanden og mennesker udenfor. Det kryber ind under huden og betyder, at man møder hinanden med masker og filtre. Fangen lærer at måtte klare sig selv, at rage til sig, mele sin egen kage.

Andres lidelse må man skyde fra sig; svaret på systemets repression er forråelse, og tolerancen for ellers uacceptable handlinger hæves. Det utålelige tåles, man lader stå til og lærer at tage slagsmålet som en opløftende adspredelse.

I takt med den voksende fornedrelse, den ydre og den indre, stiger behovet for den sjælelige flugt. Drømmeverdenen, fantasien og de fantastiske forventninger. Man tænker sig bort, drømmer sig væk. »Sjælen kan de ikke stjæle«.

Der bliver længere og længere fra fængselsverdenen til drømmenes frie flugt. Medicinen hjælper til, junken og hashen sætter fart i vingeslagene. Drømmen om friheden, kærligheden, mulighederne.

Fanger bliver gode drømmere, men det er ingen hjælp, når de skal møde virkelighedens krav udenfor. De skal kunne begå sig, klare arbejde, økonomi, familie, seksualliv osv. osv.

Mange frygter løsladelsen. Vel var drømmene vigtige og livgivende, men under overfladen vidste han godt, at et lille

pust kunne vælte korthuset.

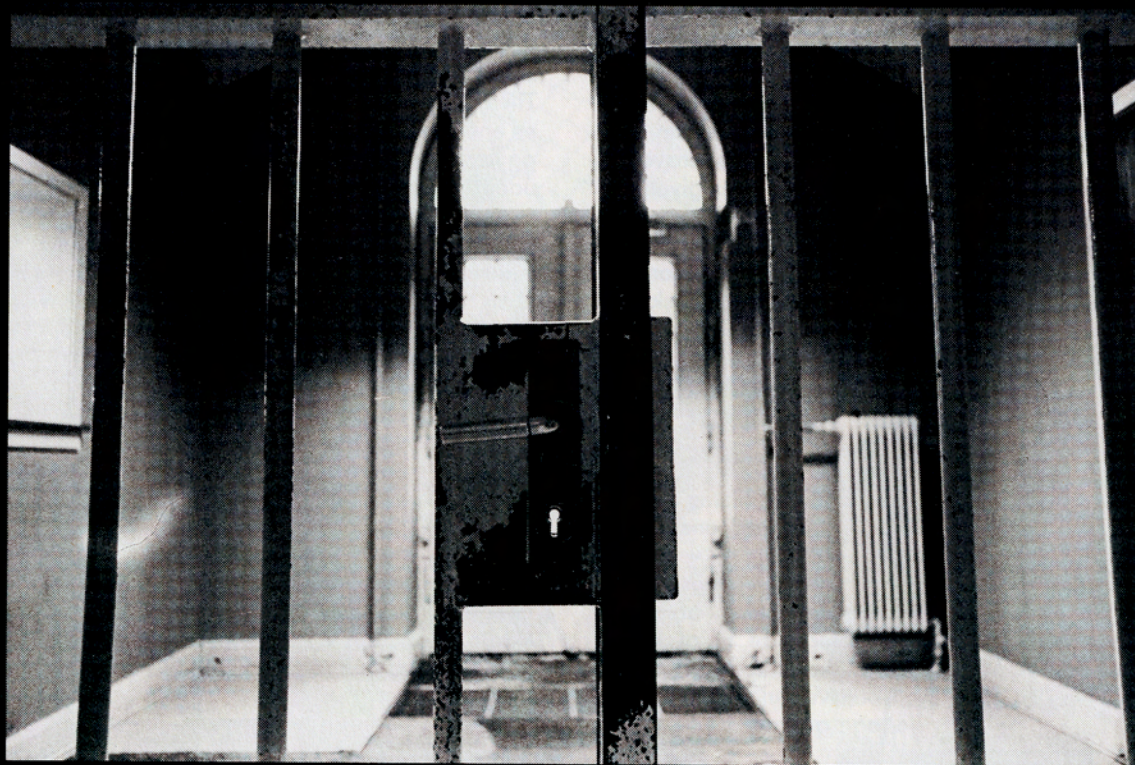
Mange knækkes.

På den enkeltes generalieblad er der ofte mange former for tidlige straffe. Søger vi længere tilbage, kan man som regel læse om børnehjemsophold, brudte forløb, kontaktløshed, tæsk og nederlag. Hvor begynder problemerne, hvor ligger

årsagerne til, at det gik, som det gjorde?

Hvis kriminaliteten er et symptom, er straf symptombehandling. Straf griber ikke om ondets rod. Hvem er ansvarlige...?

Ida Koch er cand.psych og extern lektor i kriminologi ved Københavns Universitet.

Er fanger farlige?

af Kirsten Jacobsen

En morgen læste en 10-års pige på vej til skole en overskrift på et af formiddagsbladene, som fik hende til at stoppe og holde vejret:

DANMARKS 10 FARLIGSTE MÆND

Sådan stod der med så store bogstaver, at man nærmest skulle tro, 3. verdenskrig var brudt ud. Med bævende hjerte købte hun avisen, løb hjem og slog op for at se, om også hendes far var nævnt. Men hun kunne roligt gå i skole igen, for avisen havde ikke rippet op i hendes fars sag, ikke nævnt hans navn eller vist hans billede.

Samme morgen blev en fange prøveløsladt fra et lukket fængsel efter endt afsoning. Han skulle nu ud i friheden igen. Hvad kom han ud til? Sin sag, sin dom, sin straf, sit navn, sit billede – gengivet i Danmarks største dagblad som underholdning. Han var efter avisens mening »farlig« nok til at komme med på »TOP-10-LISTEN«.

»Vi hænger ikke længere forbryderne på Nytorv. I stedet hænger vi dem ud på forsiden af formiddagsbladene. Ekstra Bladet og BT har overtaget bøddelens rolle«, siger en præst ved et af de store fængsler.

Og kriminalstof er »godt stof« i aviserne. Det er fra volds-, drab- og røverisager langt de fleste mennesker har deres kendskab til fanger og fængsler. Aviserne elsker overskrifter som »Fange flygtet på udgang«. Og nede i artiklen advarer politiet borgerne imod selv at prøve at pågribe ham, da han er farlig.

Når en fange flygter fra et fængsel, læser vi næste dag meget ofte »FARLIG FANGE FLYGTET«. Hvis han ved sin anholdelse havde våben, får han *altid* prædikatet »farlig« i politiets efterlysning, når han flygter. Og det gengiver aviserne, også selv om flugten sker mange år efter forbrydelsen og anholdelsen.

Nu kunne man jo opfatte det som samfundets (og politiets) egen måde at indrømme, at ingen – eller i hvert fald meget få – bliver ændret til det gode af at være i fængsel. For han kunne da være blevet bedre under afsoningen. Eller kunne han?

Fordi han for tre år siden måske røvede en bank med et oversavet jagtgevær, er det så sikkert, at han vil gøre det igen? Eller at han vil true os andre med våben?

Nogle gange kan man få den mistanke, at en mand, som på alle landets avisers forsider bliver udskreget som »farlig«, måske også bliver det. At avisernes (dvs. ofte politiets) profeti i ulykkelige tilfælde bliver selvopfyldende.

Men når man nærlæser kriminalstoffet, opdager man, at mange såkaldt farlige flygtede forbrydere anholdes stille og fredeligt. Nogle af dem, mens de står og vasker op i den lejlighed, hvor de har gemt sig. Det får blot ikke samme store opsætning på forsiderne, som hvis en flygtet fange truer eller bruger våben.

Når man i mange år som journalist har skrevet og talt om forholdene i fængslerne, får man ofte stillet følgende spørgsmål: Hvordan tør du – som kvinde – gå ind i et fængsel og tale med f.eks. mordere. Er de ikke farlige?

Nu er det jo sjældent, at et menneske *ganske uden grund* springer på et andet menneske. Sjældent ude i samfundet, sjældent i et fængsel. Og at mordere skulle være særligt farlige, det tror jeg alle, som kender forholdene i fængslerne, vil benægte. Snarere tværtimod. De fleste mordere er mennesker, som fortryder og angrer deres forbrydelse, og som er dybt tyrnet af den. De er ofte meget rolige fanger, som får favoritjob som gangmand (dvs. en fange, som lukkes ud af cellen og gør rent på afdelingen) allerede under varetægtsfængslingen, altså før de får dom.

Formiddagsbladene elsker at skrive »bestialske« mord. Det er så få mord, som er bestialske i den forstand, at de er orgier begået af lyst. De fleste mord begås af mennesker i afmagt, jalousi, dybt tragiske sociale omstændigheder eller i beruelse.

En fængselsgruppe har lavet et *badge* til støtte for fanger med påskriften: BRYD IKKE SAMMEN. BRYD UD.

Selv om langt de fleste godt ved, at fængsler ikke hjælper, er det nok de færreste, som i praksis ville støtte ordlyden af denne *badge*.

Så enkelt er det ikke.

Og for at illustrere, *hvor svært* det er at besvare, hvad vi skal gøre med de mennesker, som bryder vores love, vil jeg slutte med et eksempel:

For fire år siden begik en mand i en lille by en serie voldtægter og »ligrøverier«. Hele den lille by var forståeligt nok meget opskræmt. Manden, som dengang var 26 år, blev pågrebet og anholdt. Han fik seks års fængsel, og blev indsat i en lukket anstalt (dvs. et lukket fængsel som det, der vises i Anne Wivels film). Manden indvilgede i mange samtaler med fængslets psykiatere, læger, socialrådgivere og præster. Han deltog også i samtaleterapi, som skulle hjælpe ham med at forstå årsagerne til hans forbrydelser.

Fængslet fandt frem til en familiepleje i en anden mindre by – langt fra den, hvor hans forbrydelser var begået. Familieplejen blev godkendt og både familien og fangen mødtes og blev enige om, at de godt ville prøve at bo og leve sammen. Fangen blev meget glad, fordi det nu så ud, som om, der var mulighed for et nyt liv og et nyt miljø ved hans prøveløsladelse (det er ved 2/3 af afsoningen, altså efter fire år ved en dom på seks år).

Men fængslet fik afslag på sin plan. Politimesteren i den by, hvor hans forbrydelser havde fundet sted, satte sig imod hans prøveløsladelse. Befolkningen var opskræmt og bange for, at han ville vende tilbage. Derfor kunne fangen ikke prøveløslades, og det ser ud til, at han må blive i fængslet til fuld tid – dvs. i alle seks år.

Det har gjort ham meget bitter. Han havde fået håb om at indgå i nogle nye sammenhænge, få andre bekendte og venner i den nye by, »glemme« sin forbrydelse og måske starte et nyt liv. Det blev bremsat. Hans reaktion er at blive så vred, at han nu hele tiden gentager, at han straks ved løsladelsen vil opsøge sin gamle by, hvor hans eneste familie bor.

Om to år SKAL HAN LØSLADES. Så er hele straffen afsonet. Så kan ingen befolknings angst eller politimester holde ham tilbage i fængslet. Voldtægter og »ligrøverier« er afskyelige forbrydelser, men hvad skal vi gøre ved den mand, som har begået dem?

Skal vi prøve at give ham en chance?

Skal vi opgive ham?

Han er idag 30 år.

Hvad vil DU mene, der skulle ske i en sag som hans?

Kirsten Jacobsen er journalist.

Noget om skyld og straf

Af Gitte Berg

Der er intet som et fængselsophold, der kan få den enkelte fange til at føle sig uansvarlig.

Årsagen til alt umenneskeligt og ødelæggende ser han i fængslet. Og i det, der gik umiddelbart forud. Politiet er råddent. Domstolene er rådne. Fængslet er råddent. Det er fængslets skyld, at det er gået i stykker med kæresten eller at familien går i opløsning. Det er fængslets skyld, at arbejdet ryger, at det er umuligt at få et nyt, at der ikke er noget sted at bo, at han er begyndt at junke. Det er fængslets skyld, at han reagerer råt, småtskåret og egoistisk.

Fængslet er først og fremmest betjentene. Dem der i det daglige er nær på fangerne på afdelingerne. Derefter er det inspektøren, der er den egentligt ansvarlige og endelig er der alle de øvrige ansatte. Lægen, når han ordinerer medicin – ikke ordinerer medicin. Psykolog og psykiater når de behandler fangen eller de samme, fordi der er for lang ventetid til en samtale.

Sådan sker det mærkelige, at der, hvor vi tror at holde en gruppe mennesker fast i deres ansvar og deres skyld (den juridiske), ender vi med at lukke dem inde i et drivhus, der ganske vist er straffen, men samtidig overtager skylden.

Inde i drivhuset vantrives, visner og dør planterne. Det kan enhver se, og det kan de selv mærke. Altså er det drivhusets skyld, at det hele går ad helvede til.

I første omgang kan det virke som en lettelse. De der sidder i fængsel har haft det maximalt svært og for nogles vedkommende sidder de der for en forbrydelse, der er så tung at bære,

at bare ordet skyld kommer til at virke som en psykisk henrettelse.

Fængselsdrivhuset, der repræsenterer og indirekte påtager sig skylden er måske på kortere sigt den mest effektive psykiske hjælpeforanstaltning og »behandling«. Ved at være så elendigt og gøre mennesker så elendige, får al elendighed en årsag. Og årsagen ligger altså udenfor individet. I de rådne omgivelser. Det kan ikke undre nogen, at selvpørgøret forsvinder i et fængsel.

I fængslet gør vi en levende person til en død genstand. Når årene indenfor murene efterhånden får manden til at opleve sig selv som en genstand uden ansvar, uden handlemuligheder og dermed skyld i menneskelig forstand er der sket noget uopretteligt og for mig livsfarligt.

Vi må skelne mellem juridisk og menneskelig skyld. Juridisk skyld er relativ og forholder sig til lovgivning. En mand, der slår sin kone ihjel, er skyldig i drab og får den straf, der passer til omstændighederne. En anden lever otte år med konen og børnene i druk og tæv, så hele familien lider i evig frygt og nervepres. En dag tager konen sit eget liv, fordi hun ikke kan holde det ud længere. Denne mand er selvfølgelig ikke skyldig i drab, når vi taler juridisk eller socialt. Men menneskeligt er han. Menneskelig skyld er absolut. Den udspringer af et menneskesyn, der påstår, at et menneske først og fremmest er et subjekt, en person der kan handle, bevæge sig, sige ja og nej, gribe ind eller lade være. Dermed er det ansvarligt og dermed kan det pådrage sig skyld. Det er en kristen tanke-

gang, som ikke mindst filosofen Søren Kierkegård udformede i sine bøger for godt 150 år siden.

De fleste får gåsehud ved tanken om den evig kristne skyld, der skal få os til at bøje nakken og føle os uværdige. Sådan er den også blevet brugt, og det er der al grund til at tage afstand fra. I stedet for at bide sig fast i den menneskelige skyld som tegn på uværdighed og undertrykkelse, vil jeg se den som tegn på menneskelig værdighed.

Den værdighed det giver mennesket at være person eller et subjekt, der handler eller lader være og som følge deraf er ansvarligt og kan pådrage sig skyld. Det er et grundlæggende andet syn på mennesket, end det der gør os til genstand i samfundets økonomiske og sociale mekanismer, og som giver

sig til at behandle os når vi fungerer utilpassede. Når det er samfundet, der gør os til den vi er, bliver det også samfundet, der alene er ansvarligt og som kan forandre og forbedre os. Det der er sket med fængselsstraffen er, at vi har presset den menneskelige skyld ud af straffesystemet. Vi passiviserer, umyndiggør og objektiviserer levende mennesker i årevis. Vi dømmer et menneske fra sin frihed, fra sin menneskelighed og sit menneskeværd for at beskytte noget vi kalder menneskeværd og menneskelige værdier. Konsekvenserne af det menneskesyn træder klovneagtigt frem i vores straffesystem.

Gitte Berg er præst.

Litteratur

Straffeloven af 1930. 7. udg. København 1979

(GADs forlag)

Retsplejeloven

Kriminalforsorgens årsberetning

Kriminalstatistikken

Politiets årsberetning

Kriminalpolitik (Tematidsskrift udgivet af KRIM)

Fangebladet **Rebstigen** (Udgives af fanger i statsfængslet i Horsens).

Fangebladet **Brasen** (Udgives af fanger i statsfængslet i Vridsløselille).

Kyvsgaard, B. (red.):

Ungdomskriminalitet. (En KRIM-bog, 1977)

Koch, I. og Rasmussen N.:

Unge, Kriminalitet og Samfund. (Forum, 1982)

Pauli Jensen, J. m.fl.:

Isolation/varetægt. (Forlaget i Haarby, 1980)

Ahl, K.:

Bundskruen. (Samlerens bogklub København, 1977)

Ahl, K.:

Fidusen. (Samlerens bogklub København, 1978)

Melbye, I.:

Elskede Anne. (Mallings Forlag, 1982)

Adresser

Det Kriminalpræventive Råd

Hørhusvej 7

2300 København S

01 - 58 72 00

Direktoratet for Kriminalforsorgen

Klareboderne 1

1115 København K

01 - 13 57 83

KRIM – Foreningen for human kriminalvidenskab:

København's afdeling (01 - 13 05 92)

Nansensgade 35

1366 København K

Århus' afdeling (06 - 13 77 90)

Grønnegade 6

8000 Århus C

Kriminalistisk Institut

Sct. Pedersstræde 19

1453 København K

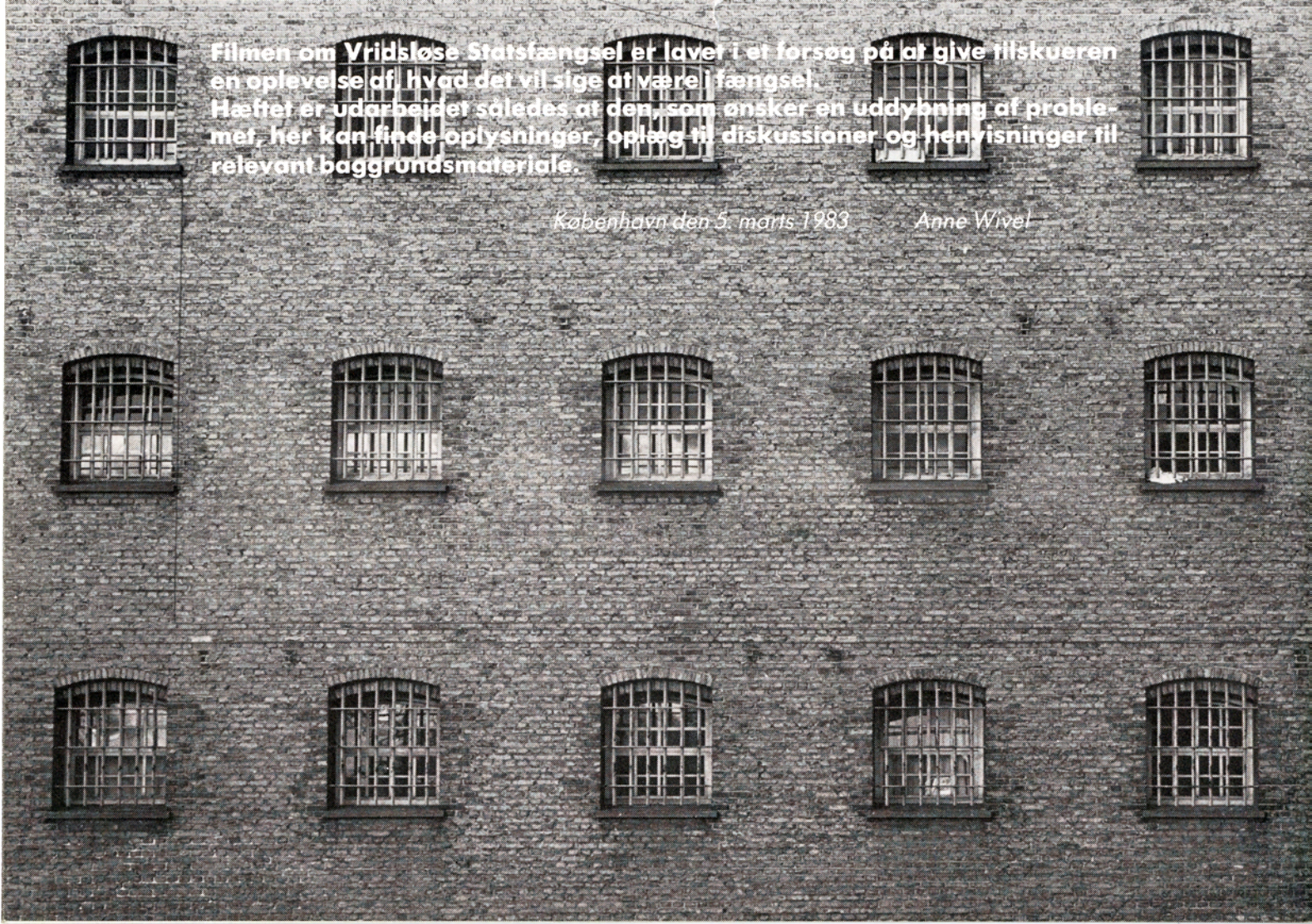
01 - 15 21 66

Institut for Proces- og Kriminalvidenskab

Århus Universitet

8000 Århus C

06 - 13 01 11

Filmen om Vridsløse Statsfængsel er lavet i et forsøg på at give tilskueren en oplevelse af, hvad det vil sige at være i fængsel. Hæftet er udarbejdet således at den, som ønsker en uddybning af problemer, her kan finde oplysninger, oplæg til diskussioner og henvisninger til relevant baggrundsmateriale.

København den 5. marts 1983

Anne Wivel